

Meetnet vlinders

Juni 2023

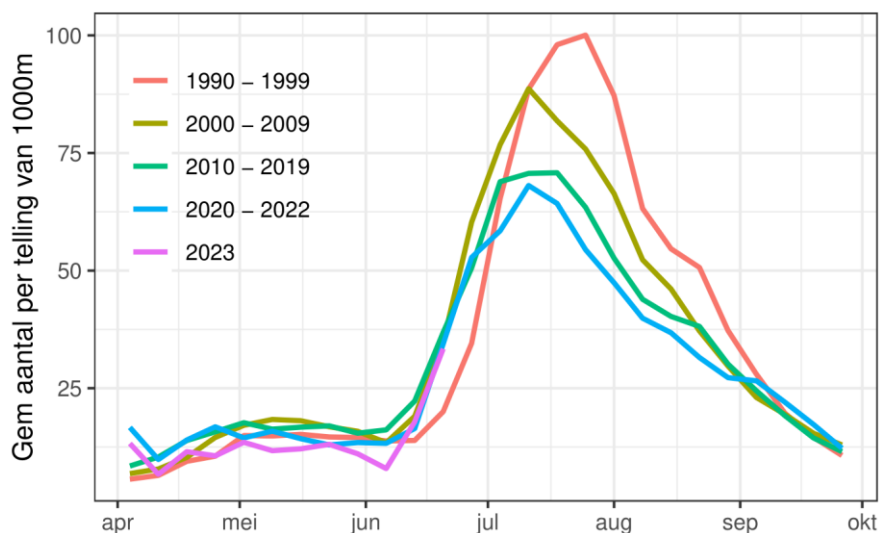
Beste teller,

De junidip lijkt dan nu echt voorbij te zijn. Hij was dit jaar diep en duurde langer dan in de meeste jaren. Dankzij de tellingen die u allemaal bent blijven doen, en snel heeft ingevoerd via app of computer, kunnen we dit allemaal bijna live volgen. Dank daarvoor!

Aantal vlinders

In de eerste helft van juni was het gemiddeld aantal vlinders per telling erg laag. Zo laag, dat het allerlei mensen begon op te vallen. "Waar zijn de vlinders?" Maar inmiddels zijn het groot dikkopje en bruin zandoogje gaan vliegen en loopt het aantal vlinders per telling op. Zoals de grafiek laat zien, zelfs min of meer gelijk aan het gemiddelde. Alleen in de jaren negentig duurde het nog langer voor de zomervlinders begonnen. Maar toe was de piek in de tweede helft van juli wel duidelijk hoger dan we tegenwoordig gewend zijn.

Dit jaar zal de piek bijna zeker in de eerste helft van juli zijn. De komende weken wordt het dus druk op uw route, toch veel leuker dan dat je bijna niets ziet!

Wanneer tellen?

Met het warme weer komt onvermijdelijk de vraag op: wat is het beste moment om te tellen. Want midden op de dag tellen bij temperaturen boven de 30 C is niet altijd een lolletje. Maar maakt het voor de vlinders uit? Zie je ze juist minder bij zulke hoge temperaturen omdat ze bijvoorbeeld ergens in de schaduw gaan zitten?

33 jaar vol met tellingen bieden een rijke bron om daar eens in meer detail naar te kijken. Daarbij is gebruik gemaakt van een zogenaamd 'mixed model', waarbij we gekeken hebben wanneer de meeste vlinders gezien zijn. Daarbij moesten we routelengte (op langere routes vliegen natuurlijk meer vlinders dan op korte), het jaar (in de jaren negentig zaten er meer vlinders op de routes dan nu, zie <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1386-dagvlinders>) en natuurlijk de datum (in juli worden meer vlinders geteld dan in april) ook meenemen.

Er was data voor 63 soorten, maar voor verreweg de meeste soorten was er geen voorkeur te ontdekken of waren er toch te weinig tellingen voor het best ingewikkelde model. Maar voor 17 soorten was er wel een significante uitkomst:

soort	Optimum (graden Celsius)
gehakkelde aurelia	22
bont zandoogje	23
groentje	23
oranjetipje	23
scheefbloemwitje	23
atalanta	24
koevinkje	24
bruin zandoogje	26
kleine ijsvogelvlinder	26
oranje zandoogje	26
argusvlinder	27
zwartsprietdikkopje	27
groot dikkopje	28
groot koolwitje	hoe warmer, hoe meer vlinders
icarusblauwtje	hoe warmer, hoe meer vlinders
klein geaderd witje	hoe warmer, hoe meer vlinders
klein koolwitje	hoe warmer, hoe meer vlinders

Voor de vier onderste soorten geldt dat ze meer geteld worden als het warmer is, ook als de temperatuur boven de 30 C komt. De overige soorten worden het meest geteld bij aangename temperaturen, tussen de 22 en 28 C. Daarboven worden ze dus juist minder geteld. Maar bedenk ook hierbij dat voor verreweg de meeste soorten we geen verband hebben kunnen vinden.

Op een hete dag is het dus het beste om te tellen bij temperaturen tussen de 22 en 28 graden. Dat we dan iets minder witjes tellen nemen we dan maar op de koop toe. Vaak is dat beste telmoment in de loop van de ochtend. Dat zijn tevens de fijnste temperaturen voor u als teller. Op dat soort dagen mag zo nodig ook al vroeger gestart worden met de telling, mits de weersomstandigheden voldoen aan de voorwaarden.

Soortgerichte routes

Enkele soorten waarvoor soortgerichte routes worden geteld, beginnen binnenkort weer te vliegen; een aantal soorten vliegt hier en daar voorzichtig al. Volgens onze berekeningen ligt de top van de vliegtijd van deze soorten dit jaar als volgt:

Heideblauwtje: van nu tot de tweede week van juli

Grote weerschijnvlinder: van nu tot medio juli

Spiegeldikkopje: van nu tot medio juli

Bruine eikenpage: van nu tot medio juli

Grote parelmoervlinder: van nu tot medio juli

Pimpernelblauwtje: van nu tot medio juli

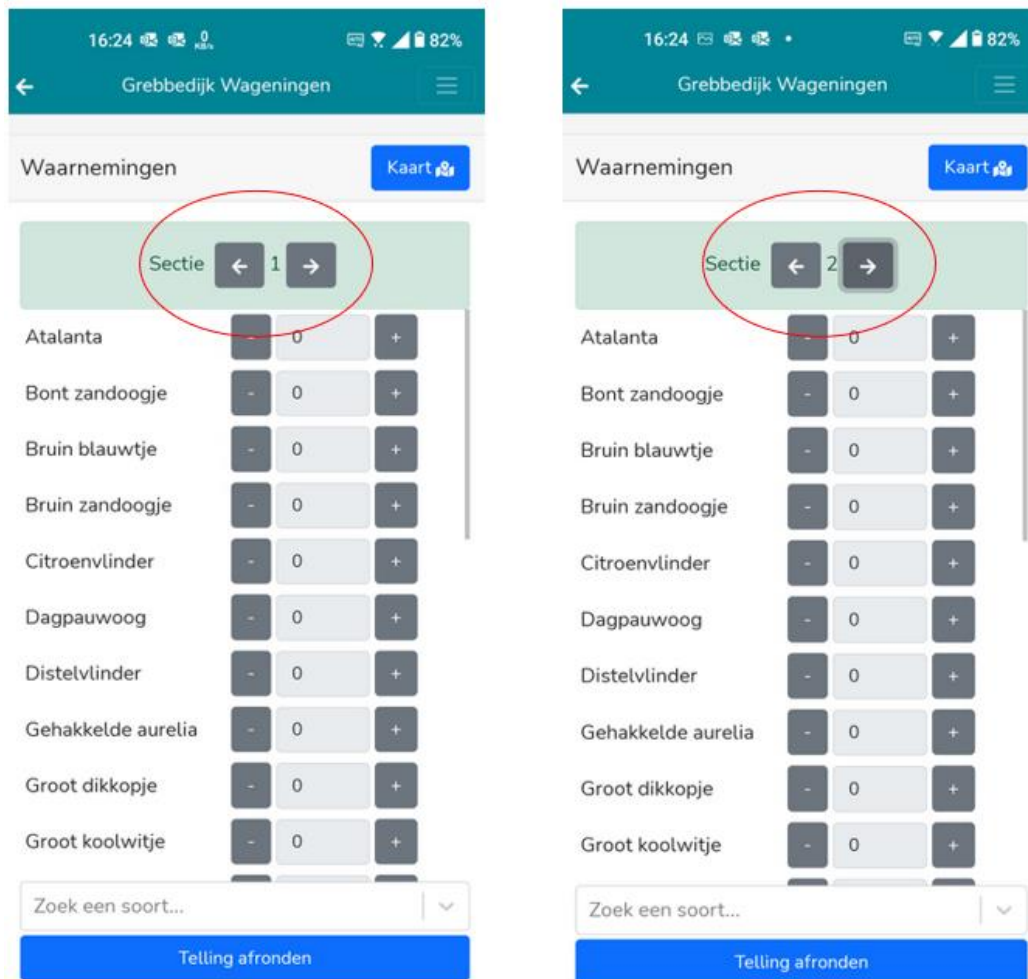
Kleine parelmoervlinder: de tweede generatie is nu in de top van de vliegtijd.

Hieronder het overzicht van de voorspelde vliegtijd van het grootste deel van onze dagvlinders:

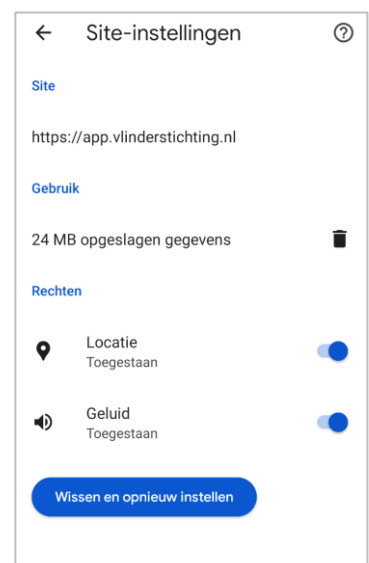
Gebruik van de app: naar een nieuwe sectie

Als je de route loopt, moet je bovenin zelf door de secties heen bladeren met de pijltjestoetsen. Dat gaat niet vanzelf. Als je sectie 1 hebt gehad dan klik je op het pijltje naar rechts en ga je naar sectie 2 en vult daar weer vlinders in. Dan klik je weer op het pijltje en gaat verder met sectie 3 etc. Zo nodig kun je ook terug naar een eerdere sectie met de pijltjes, bijvoorbeeld als je iets wil aanvullen of verbeteren.

Locatiebepaling in de app

De app geeft soms foutmeldingen of andere problemen met de locatie. Meestal staan dan de rechten voor het delen van de locatie niet goed. Om dit op te lossen, klik in je lijst met apps lang (2 seconden) op de app. Klik dan op "site-instellingen". Dan krijg je dit scherm: Zorg dat daar de locatie aan staat. Maar maak je geen zorgen als het niet werkt: naar een volgende sectie gaan moet je zelf handmatig doen, dus dan worden de vlinders toch in de goede sectie ingevoerd. Goede locatiebepaling is niet nodig voor het goed werken van de app, je kunt alleen niet op het kaartje kijken waar je bent.

2009. Het jaar dat de distelvlinder vloog.

Teller Wanny Schelling schreef:

Omdat er nooit meer een distelvlinderjaar kwam, met zulke grote hoeveelheden, zo verrassend, wilde ik dit vertellen. Juist nu. Want je vraagt je af: "Hoe komen ze door het in de lente ernstig verdroogde Spanje heen? En komen ze ook hier? Misschien zijn de aanhoudende noordelijke winden een barrière? Bereiken ze Groot-Brittannië wel? We zullen het zien..."

Net begonnen als 'kersverse monitor-loper' in 2008, vond ik in het voorjaar van 2009 een totaal kaalgefreest monitoringveld, met jonge boomaanplant. Grote schrik! Begin mei zag ik op een zanderig stukje de eerste distelvlinder. Bij het invoeren stond in rode letters geschreven: Dit exemplaar bevindt zich buiten de vliegtijd. Grote schrik! Half mei vertrok ik naar het zuiden, voor afspraken in Cannes. In de Ardennen heerste een stevig lagedrukgebied met veel regen. In Noord-Frankrijk werd het drukkend warm. Er vlogen vlinders tegen de auto aan. Maar welke? Bij onze autostop bleken het 'Distelvlinders' te zijn. De beestjes drukten zich met moeite door het gaas van de parkeerplaats. In ijltempo vlogen ze weer verder. In het overnachtingsdorp stikte het zelfs van de vlinders. Slierten distelvlinders, van 10 tot 15 stuks, vlogen energiek achter elkaar aan. Tot laat in de avond vlinders bij het riviertje, in het dorp, platgereden op de parkeerplaatsen. Overall. Ook de volgende dag, door het gehele Rhonedal, hield de trek van deze vlinders aan. Het tempo van de beestjes was enorm. Toen we van het zuiden afbogen naar het oosten werd de vlindertrek minder zichtbaar. We waren van de Rhonedal-corridor weg.

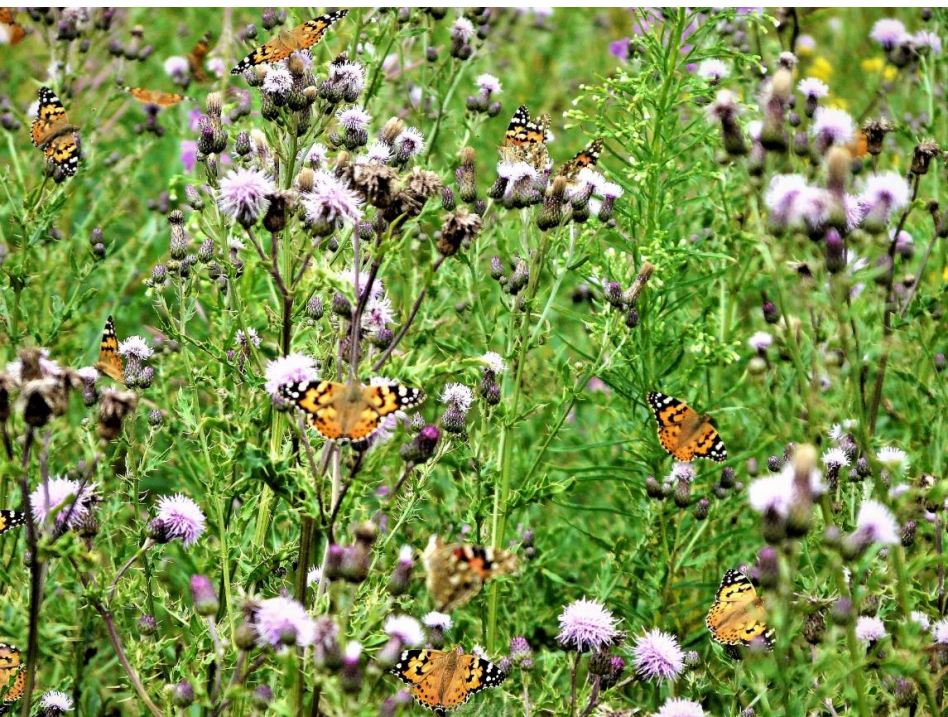
Eind mei op de terugweg door de zinderend hete Po-vlakte in Italië en ook in Zuid-Zwitserland werd de vlindertrek weer goed zichtbaar, maar nu van oost naar west. In Zuid-Duitsland, de 'corridor' door het Zwarte Woud was het minder druk. Rondom Stuttgart zaten de velden echter weer bomvol met distelvlinders. Later bij de Moselthalbrücke was de trek een 'fenomeen'. In ijltempo vlogen de beestjes vanuit het diepe Moezeldal naar boven. Onze hoofden ternauwernood ontwijkend. Talloze exemplaren per minuut. In het restaurant had ik ze zo aan mijn vork kunnen prikken. Begin juni weer terug in Nederland. Grote verbazing! Mijn totaal afgefreesde velden stonden nu plotseling vol met distelplanten. In de velden telde ik, op een afstand van 300 meter, ruim 300 distelvlinders.

Bij het monitoren, op 24 juni, ontdekte mijn vriendin, vele ingesponnen rupsen. Welke? Helaas niet aan distelvlinders gedacht. Daarna was het bijna 3 weken regenachtig

weer, te slecht voor monitoring.

17 juli, de eerst mogelijke monitoringdag snel naar het veld, want het weer in NL kan omslaan als een blad aan een peep. Daar zagen we dit: Honderden vlinders op het veld. Op 50 meter telde ik ruwweg 750 stuks. De volgende 50 meter ook. En dat met de restrictie van slechts 2.5 m. tellen aan weerszijden van de te lopen secties.

Zelfs op de Rucphense heide, waar 'oude postkoetsroutes' lopen was ook een 'corridor' te zien, welke de distelvlinders met ijltempo volgden. Bij deze 'eeuwenoude corridor' zuid-noord, waren duidelijk veel meer vlinders onderweg, dan op de andere delen van de heide.

Excursies om hommels beter te leren herkennen

Vlinder- en hommeltellers die samen met een expert en andere tellers de herkenning van de hommelssoorten wat beter onder de knie willen krijgen, kunnen gratis deelnemen aan een van de volgende excursies.

- Gelderland: Zaterdagmiddag 8 juli 2023: Haterse vennen (GLD)
- Noord-Holland: Woensdagmiddag 19 juli 2023: Kennemerduinen (NH) (alleen nog op reservelijst)
- Utrecht: Woensdagmiddag 26 juli 2023: Den Dolder (UT)
- Drenthe: woensdagmiddag eind juli 2023: Vlindertuin Zuidlaren. Datum wordt nog gekozen.

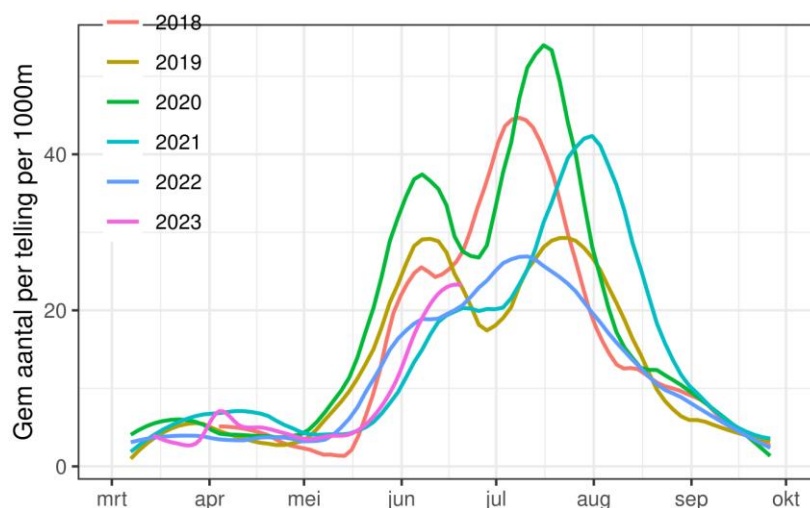
Aanmelden kan door een bericht te sturen aan meetnethommels@naturalis.nl. In het [overzicht op de website](#) kunt u zien of er nog nieuwe excursiedata zijn. Wel even naar beneden scrollen op die pagina.

Mannetjes weidehommel zijn nu volop te zien.

Totale aantallen hommels

Vol spanning kijken we hoe de aantallen zich ontwikkelen na de trage start van dit voorjaar. En natuurlijk kijken we daarbij ook met een schuin oog naar de al weken durende droge, warme periode. En de effecten die dat heeft op het bloemaanbod. Op veel plekken zien we dat de droge periode zichtbaar wordt in het landschap. Het is onduidelijk of daarvan in de totale aantallen hommels is op dit moment iets terug te zien is. De vliegtijd lijkt wat later dan gemiddeld en de totale aantallen lijken wat onder het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar te zitten. Ze lijken wel wat hoger dan in 2021 en 2022. Al moet blijken of dat zo blijft, als er meer tellingen worden ingevoerd. (grafiek totaal aantal hommels), eventueel ook die met alle lijntjes erin.

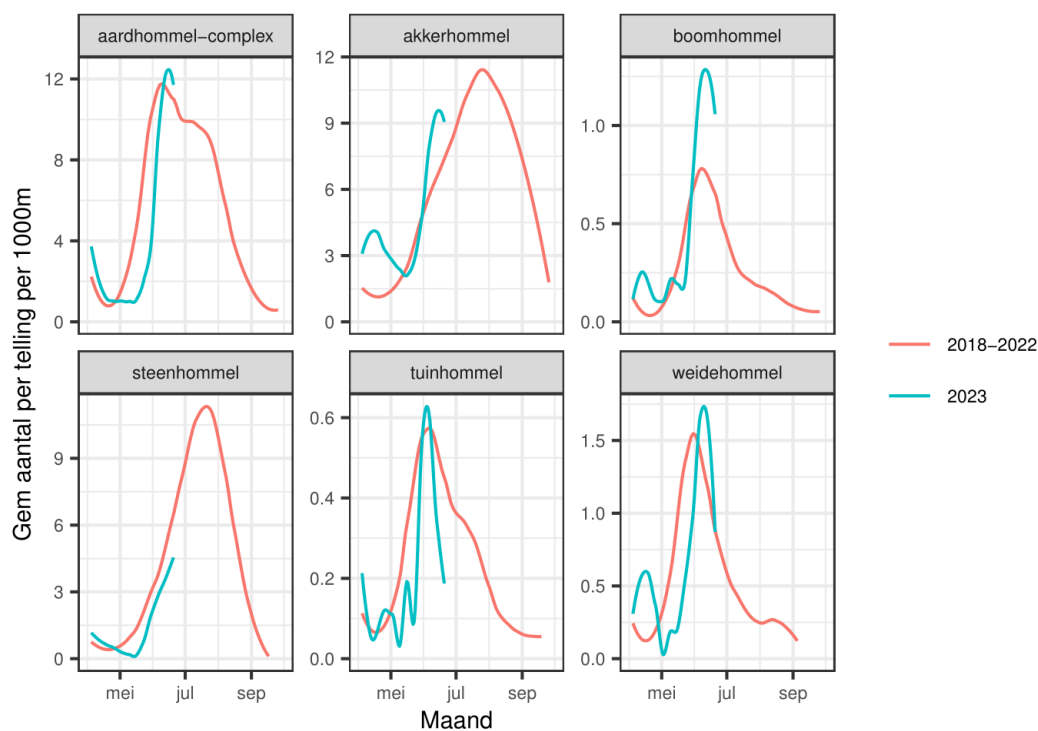

stenhommel en aardhommel-complex

De aantallen van de stenhommel en het aardhommel-complex beide soorten liggen al het gehele seizoen onder het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar en qua piekaantallen lijken beide soorten een laat seizoen te hebben. Bij het aardhommel-complex is dit mogelijk een beetje aan het bijtrekken.

akkerhommel en boomhommel

Van de beide bruinruggen laten de aantalsgrafieken op dit moment een opvallend verloop zien. In de komende weken moet blijken of dat beeld wordt bevestigd. Mogelijk trekt dat bij als er meer tellingen worden ingevoerd. Bij de boomhommel horen de aantallen van de afgelopen week bij de beste jaren, duidelijk hoger dan het gemiddelde. De aantallen van de akkerhommel lijken ook aan de hoge kant, maar laten de laatste week juist een dip zien.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Ingeborg van Es-Boomsluiter, Kars Veling en Kim Huskens

Tel.: 0317 467346

meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch

Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.